

Bogumiła Wątopek

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTW JAKO JEDEN Z CZYNNIKÓW REFORMOWANIA SYSTEMÓW EMERYTALNYCH

1. Wstęp

W większości państw systemy emerytalne przez wiele lat były finansowane w sposób repartycyjny (ang. *pay as you go* – *PAYG*), czyli oparte były na tzw. umowie międzypokoleniowej. Taki sposób finansowania polega na tym, że ze składek osób obecnie pracujących (a przyszłych emerytów) są wypłacane świadczenia należne obecnym emerytom. Osoby, które aktualnie pracują, przez opłacanie składek emerytalnych nabywają uprawnienia do wypłaty w przyszłości emerytur finansowanych przez składki pochodzące od kolejnego pokolenia. System taki spełniał swoją funkcję aż do lat dziewięćdziesiątych XX w., kiedy to w wielu państwach zaczęły pojawiać się oznaki słabości finansowania repartycyjnego.

Potrzeba reformowania systemów emerytalnych była warunkowana wieloma zmianami, dającymi się zaobserwować na całym świecie. Czynniki determinujące konieczność przeprowadzania reform można podzielić na trzy grupy: czynniki demograficzne, czynniki o charakterze ekonomicznym i politycznym oraz czynniki o charakterze społecznym. Największym zagrożeniem dla stabilności finansowej systemów repartycyjnych stały się zmiany o charakterze demograficznym, które w ciągu najbliższych kilkunastu lat doprowadzą do starzenia się wielu społeczeństw. Celem niniejszej pracy jest zaakcentowanie istotnego wpływu procesu starzenia się ludności świata na dotychczasowe rozwiązania emerytalne przyjęte w różnych krajach. Zauważenie tego problemu w większości państw doprowadza do reform emerytalnych, które są konieczne, aby zapobiec kryzysowi finansowemu mogącemu się pojawić na skutek niekorzystnych tendencji demograficznych.

Oprócz zmian demograficznych, repartycyjny system emerytalny jest bardzo wrażliwy na zmiany w otoczeniu ekonomicznym i politycznym. Niskie tempo wzrostu gospodarczego stanowi zagrożenie dla strony finansowej systemu, gdyż często wiąże się z wysoką stopą bezrobocia, co oznacza niższe wpływy. Dodatkowo rządy niektórych państw próbują ograniczać rosnące bezrobocie, obniżając wiek emerytalny. Takie działania zmniejszają środki wpływające do systemu, a zwiększają jego wydatki. Ponadto zaobserwowano, że w wielu krajach na skutek niekorzystnej sytuacji ekonomicznej następuje wzrost zatrudnienia w nieformalnej sferze gospodarki. Efektem tego jest spadek wielkości wpłat od pracowników sfery legalnej. Czynniki o charakterze ekonomicznym w latach dziewięćdziesiątych XX w. szczególnie niekorzystnie wpłynęły na systemy emerytalne w krajach, które przeszły transformację systemową. Przemiany ustrojowe znacznie obniżyły tempo wzrostu gospodarczego i spowodowały gwałtowny wzrost bezrobocia i inflacji [Cangiano, Cottarelli, Cubeddu 1998, s. 5-6].

Kolejnym istotnym aspektem są zmiany o charakterze społecznym. Przeobrażenia zachodzące w drugiej połowie XX w. pokazały, że systemy emerytalne powinny być lepiej dostosowane do zmieniających się warunków społecznych. Chodzi tutaj o takie elementy, jak: wzrastająca aktywność kobiet na rynku pracy, zanikanie modelu rodziny wielodzietnej czy też rozwój nietypowych form zatrudnienia (praca na część etatu, praca na własny rachunek). Wiele systemów powstawało w czasie, gdy dominował tradycyjny obraz rodziny, w którym osobą pracującą zawodowo był jedynie mężczyzna. W momencie jego śmierci państwo nie było zwolnione z wypłaty świadczenia emerytalnego, bowiem uprawniona do niego była wdowa. Wzrastająca liczba pracujących kobiet spowodowała, że one same stały się uczestnikami systemu emerytalnego. Musi to znaleźć odzwierciedlenie w strukturze świadczeń emerytalnych.

2. Zmiany demograficzne

Jak już wspomniano, kluczowym zagrożeniem dla systemów emerytalnych finansowanych repartycyjnie są niekorzystne zmiany o charakterze demograficznym.

Po pierwsze, w skali światowej zaobserwowany został spadek stopy narodzin i opracowano prognozy potwierdzające utrzymywanie się tej tendencji w przyszłości. Spadek ten będzie najbardziej widoczny w krajach Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej. Wprawdzie w krajach europejskich do roku 2050 liczba dzieci przypadających na kobietę wzrośnie do 1,85 (tab. 1), ale i tak ukształtuje się na poziomie niższym niż wymagany poziom zastąpienia¹, który dla większości krajów wynosi ok. 2,1 [United Nations... 2003, s. 7].

---

¹ Poziom zastąpienia w przypadku opisywania stopy narodzin oznacza taki poziom, który powinien być osiągnięty w długim okresie, aby zapewnić zastępowanie się populacji i utrzymanie jej stabilności.

Tabela 1. Liczba dzieci przypadająca na kobietę oraz oczekiwana przy narodzeniu długość życia w wybranych krajach – prognozy dla wybranych okresów

Kraj	Liczba dzieci przypadająca na kobietę				Oczekiwana długość życia przy narodzeniu (w latach)			
	2000-2005	2020-2025	2045-2050	zmiana	2000-2005	2020-2025	2045-2050	zmiana
	(A)	(B)	(C)	(C-A)	(D)	(E)	(F)	(F-D)
Świat	2,69	2,33	2,02	-0,67	65,4	69,1	74,3	8,9
Australia	1,70	1,72	1,85	0,15	79,2	81,2	83,7	4,5
Austria	1,28	1,45	1,85	0,57	78,5	81,2	83,6	5,1
Belgia	1,66	1,73	1,85	0,19	78,8	81,4	83,8	5,0
Chile	2,35	2,10	1,85	-0,50	76,1	78,5	80,7	4,6
Czechy	1,16	1,51	1,85	0,69	75,4	79,2	81,4	6,0
Dania	1,77	1,80	1,85	0,08	76,6	79,2	81,4	4,8
Finlandia	1,73	1,77	1,85	0,12	78,0	81,0	83,0	5,0
Francja	1,89	1,88	1,85	-0,04	79,0	81,5	84,0	5,0
Hiszpania	1,15	1,42	1,85	0,70	79,3	81,6	84,1	4,8
Holandia	1,72	1,77	1,85	0,13	78,3	80,2	82,2	3,9
Irlandia	1,90	1,85	1,85	-0,05	77,0	79,3	81,4	4,4
Japonia	1,32	1,49	1,85	0,53	81,6	85,1	88,1	6,5
Kanada	1,48	1,55	1,85	0,37	79,3	81,3	83,3	4,0
Niemcy	1,35	1,53	1,85	0,50	78,3	80,9	83,5	5,2
Norwegia	1,80	1,80	1,85	0,05	78,9	81,2	83,7	4,8
Polska	1,26	1,52	1,85	0,59	73,9	77,4	80,1	6,2
Portugalia	1,45	1,56	1,85	0,40	76,2	78,8	81,0	4,8
Stany Zjednoczone	2,11	2,03	1,85	-0,26	77,1	79,1	81,6	4,5
Szwecja	1,64	1,82	1,85	0,21	80,1	82,1	84,6	4,5
Węgry	1,20	1,51	1,85	0,65	71,9	76,0	79,3	7,4
Wielka Brytania	1,60	1,69	1,85	0,25	78,2	81,1	83,0	4,8
Włochy	1,23	1,45	1,85	0,62	78,7	80,6	82,5	3,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie [United Nations... 2003, s. 36-45].

Po drugie, na skutek podwyższenia poziomu życia i rozwoju medycyny nastąpiło wydłużanie się przeciętnego czasu trwania życia (tab. 1). W 2000 r. przewidywany czas życia w większości krajów rozwiniętych wynosił ok. 77-78 lat. Do roku 2050 wzrośnie on o ok. 4,5-5 lat i będzie wynosił ok. 82-83 lata. Procesy wzrostowe obserwowane będą także w pozostałych krajach, przy czym całkowity czas trwania życia i tak będzie tam niższy, np. w Afryce Południowej – 62 lata, w Azji – 69 lat, w Afryce Północnej – 76 lat.

Połączenie tych dwóch wymienionych czynników prowadzi nieuchronnie do procesu starzenia się wielu społeczeństw, co w znacznym stopniu będzie obciążało systemy emerytalne.

Zgodnie z danymi Banku Światowego, w 1990 r. ok. 0,5 mld ludzi było w wieku powyżej 60 lat, a do 2030 r. liczba ta wzrośnie do 1,4 mld. Tabela 2 zawiera prognozy opracowane w 1994 r., opisujące, jak będzie się zmieniał udział osób w wieku powyżej 60 lat w populacji wielu krajów w ciągu następnych kilkudziesięciu

lat. Zauważalna jest wyraźna tendencja wzrostowa. Szczególnie duży udział – stanowiący prawie 40% – będzie w Austrii, Grecji, Niemczech i we Włoszech.

Tabela 2. Prognozowany udział osób w wieku powyżej 60 lat w całości populacji danego kraju (w %) w latach 1995-2040 dla wybranych krajów świata

Kraj	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Argentyna	13,2	13,3	13,5	14,1	15,0	16,0	16,9	17,9	19,3	21,3
Australia	15,6	16,1	17,1	19,3	21,6	24,1	26,4	28,1	29,5	30,0
Austria	19,2	20,5	21,7	23,3	25,1	27,9	31,5	34,7	36,0	36,2
Chile	9,6	10,2	11,3	12,6	14,3	16,4	18,9	20,9	22,4	23,4
Dania	19,6	19,5	20,8	23,0	24,6	26,1	27,8	29,3	30,2	30,2
Finlandia	18,9	19,6	21,0	24,3	26,9	28,9	30,4	31,1	30,6	30,5
Francja	20,2	20,4	20,5	22,5	24,6	26,5	28,4	30,0	31,1	31,5
Holandia	17,7	18,3	19,5	22,3	24,7	27,3	30,1	32,5	33,6	33,4
Grecja	22,1	23,7	24,2	25,5	26,8	28,5	30,2	32,6	34,7	36,6
Irlandia	15,2	15,5	16,0	17,4	18,8	20,2	21,3	22,3	24,3	26,7
Kanada	16,2	16,5	17,7	20,3	23,2	26,6	29,8	31,4	32,1	32,4
Niemcy	20,6	22,7	24,1	25,1	27,0	29,6	33,1	36,3	37,4	37,6
Norwegia	20,2	19,5	19,9	22,0	23,9	25,9	27,7	29,4	30,6	30,4
Polska	15,7	16,4	16,4	18,2	21,0	23,6	24,7	25,2	26,1	27,7
Portugalia	21,0	21,0	20,6	21,2	22,5	24,4	27,2	29,8	32,2	34,0
Stany Zjednoczone	16,4	16,3	17,0	18,8	21,3	24,1	26,5	27,7	28,0	28,0
Szwajcaria	19,1	19,7	21,4	23,6	25,9	28,8	32,2	34,5	35,0	34,5
Szwecja	21,9	22,1	23,6	25,9	27,6	29,0	30,5	31,8	32,4	32,2
Wielka Brytania	20,7	20,8	21,6	23,3	24,7	26,4	28,4	30,1	30,7	30,8
Włochy	21,8	23,6	24,5	26,1	27,6	29,6	32,5	35,6	38,1	39,2

Źródło: [Palacios, Pallarès-Miralles 2000, s. 81-85].

Rezultatem zmian o charakterze demograficznym jest prognozowany wzrost wskaźnika zależności wiekowej (ang. *old-age dependency ratio*) w wielu krajach (tab. 3). Jest on liczony w następujący sposób:

$$\text{wskaźnik zależności wiekowej} = \frac{\text{liczba osób w wieku 65 lat i więcej}}{\text{liczba osób w wieku produkcyjnym}}$$

gdzie za osoby w wieku produkcyjnym uznano osoby w wieku od 20 do 64 lat.

W 2000 r. w większości państw kształtował się on na poziomie ok. 25-30%, a do 2050 r. jest przewidywany jego wzrost do poziomu ok. 45-55%, czyli w ciągu 50 lat jego wartości podwoją się. Oznacza to gwałtowny wzrost liczby osób starszych w stosunku do liczby osób produkujących dobra. Największy przyrost jest prognozowany w takich krajach, jak: Hiszpania (o 38,6%), Włochy (o 38%), Japonia (o 36,9%), Czechy (o 35,6%), Polska (o 34,8%) i Austria (o 33%), najmniejszy zaś – nie przekraczający 20% – w Norwegii, Danii, Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii.

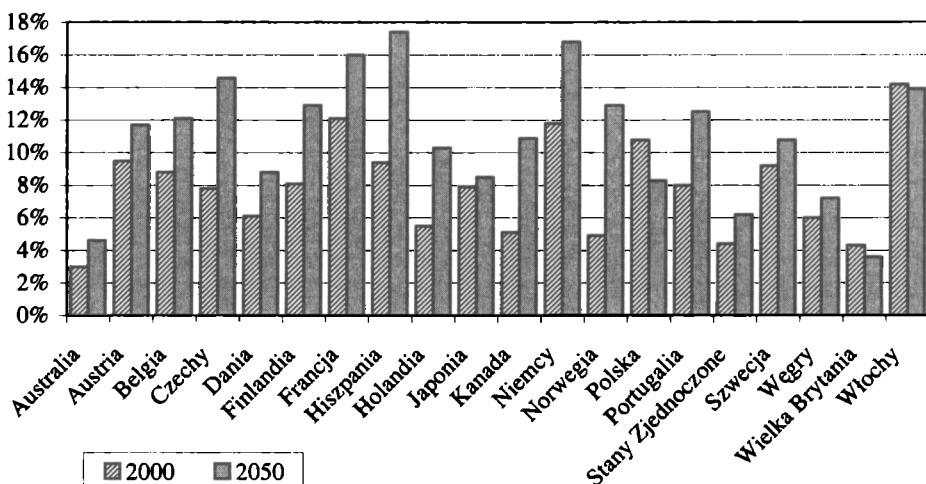
Tabela 3. Prognozy wysokości wskaźnika zależności wiekowej oraz wydatków emerytalnych państwa jako % PKB w 2050 r. w wybranych krajach świata

Kraj	Wskaźnik zależności wiekowej (w %)			Wydatki emerytalne jako % PKB		
	2000	2050	zmiana 2000-2050	2000	2050	zmiana 2000-2050
Australia	20,4	47,0	26,6	3,0	4,6	1,6
Austria	25,2	58,2	33,0	9,5	11,7	2,2
Belgia	28,1	49,5	21,4	8,8	12,1	3,3
Czechy	21,9	57,5	35,6	7,8	14,6	6,8
Dania	24,2	40,3	16,1	6,1	8,8	2,7
Finlandia	25,9	50,6	24,7	8,1	12,9	4,8
Francja	27,2	50,8	23,6	12,1	16,0	3,9
Hiszpania	27,1	65,7	38,6	9,4	17,4	8,0
Holandia	21,9	44,9	23,0	5,5	10,3	4,8
Irlandia	19,7	45,7	26,0	–	–	–
Japonia	27,7	64,6	36,9	7,9	8,5	0,6
Kanada	20,4	45,9	25,5	5,1	10,9	5,8
Niemcy	26,6	53,2	26,6	11,8	16,8	5,0
Norwegia	25,6	41,2	15,6	4,9	12,9	8,0
Polska	20,4	55,2	34,8	10,8	8,3	-2,5
Portugalia	26,7	50,9	24,2	8,0	12,5	4,5
Stany Zjednoczone	21,7	37,9	16,2	4,4	6,2	1,8
Szwecja	29,4	46,3	16,9	9,2	10,8	1,6
Węgry	23,7	47,2	23,5	6,0	7,2	1,2
Wielka Brytania	26,6	45,3	18,7	4,3	3,6	-0,7
Włochy	28,8	66,8	38,0	14,2	13,9	-0,3

Źródło: [Casey i in. 2003, s. 34-35; Visco 2001, s. 16].

Starzenie się społeczeństw nie pozostanie bez wpływu na finanse publiczne poszczególnych krajów; bez wątpienia znajdzie swoje odzwierciedlenie w wydatkach emerytalnych ponoszonych przez te państwa (tab. 3 i rys. 1). Wydatki emerytalne w krajach Unii Europejskiej w 2000 r. wyniosły średnio 10,4% PKB, podczas gdy w pozaeuropejskich krajach OECD (USA, Japonia, Kanada, Korea, Australia i Nowa Zelandia) – jedynie 5,3% [Holzmann 2003, s. 3]. Z tabeli 3 wynika, że największa część PKB jest przeznaczana na wydatki emerytalne we Włoszech – 14,2%, a najmniejsza w Australii – jedynie 3%.

Do roku 2050 jest prognozowany wzrost poziomu wydatków emerytalnych w krajach UE z 10,4% PKB do 13,6% PKB, a w krajach OECD – z 7,4% PKB do 10,6% PKB. Największy przyrost będzie dotyczył Norwegii – od 4,9% w 2000 r. do 12,9% w 2050 r. W niektórych państwach wskaźnik ten podwoi się, np. w Hiszpanii (9,4% w 2000 r., 17,4% w 2050 r.), Holandii (5,5% w 2000 r., 10,3% w 2050 r.) oraz w Kanadzie (od 5,1% w 2000 r. do 10,9% w 2050 r.).

Rys. 1. Wydatki emerytalne jako % PKB w wybranych krajach w 2000 r. i 2050 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD.

Niski wzrost bądź niewielki spadek wydatków na cele emerytalne jest spodziewany w krajach, w których relacja tych wydatków do PKB jest obecnie na niskim poziomie, a starzenie się społeczeństw jest procesem przebiegającym powoli. Przykładami mogą być: Australia, Węgry, Szwecja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone. Polska należy do grupy nielicznych krajów, w których jest spodziewany spadek wydatków emerytalnych państwa w odniesieniu do PKB. Przyczyn takiej sytuacji upatruje się w przeprowadzeniu gruntownej reformy emerytalnej, która ograniczyła konieczność interwencji państwa w zabezpieczenie emerytalne. Z tego samego powodu nieznaczny spadek jest prognozowany również dla Włoch.

3. Reformy systemów emerytalnych na świecie

W obliczu tak niekorzystnych prognoz demograficznych należało podjąć odpowiednie kroki mające na celu dopasowanie się do zmieniającej się sytuacji. Rządy wielu krajów stanęły przed poważnym dylematem. Najprostszym rozwiązaniem mogło być obniżenie świadczeń emerytalnych bądź podwyższenie stopy obowiązkowych składek, jednak żadna z tych decyzji z pewnością nie byłaby akceptowana społecznie. Niewątpliwie wzbudziłyby one ogromny sprzeciw, a dla rządzącej partii oznaczałyby utratę elektoratu. To skłoniło do poszukiwania nowych rozwiązań, a mianowicie do reformowania systemów emerytalnych. W latach dziewięćdziesiątych XX w. i na początku XXI w. w wielu państwach przeprowadzono reformy emerytalne, które można podzielić na dwie grupy:

- wprowadzające pewne modyfikacje do istniejących już systemów emerytalnych,
- zmieniające system emerytalny, a głównie sposób jego finansowania.

W większości krajów reformowanie systemu emerytalnego dokonywane było przez modyfikację istniejącego już systemu w taki sposób, aby zapewnić mu stabilność finansową. Wykonywane w tym celu działania mogą mieć różne formy [Holzmann 2003, s. 9; Schwarz, Demirguc-Kunt 1998, s. 5-6, 35-37]:

- a) zredukowanie lub wyeliminowanie prawa do wcześniejszych emerytur,
- b) podwyższenie wieku emerytalnego mężczyzn i kobiet – w niektórych państwach (np. w Australii, Irlandii) nastąpiło zrównanie wieku emerytalnego dla obydwu płci, jednak w większości utrzymany został niższy wiek emerytalny dla kobiet,
- c) wydłużenie wymaganego stażu pracy niezbędnego do otrzymania świadczenia emerytalnego w pełnej wysokości,
- d) zmiany w rozłożeniu procentu składki przypadającej na pracownika i pracodawcę,
- e) zmiana podstawy wymiaru składek – z reguły poprzez odstąpienie od minimalnej wysokości przychodu podlegającego oskładkowaniu i podwyższenie maksymalnego limitu przychodu, co miało na celu zebranie jak największych składek,
- f) zmiana sposobu wyliczania emerytury – wprowadzanie modyfikacji do istniejącej formuły emerytalnej, np. zwiększenie liczby lat pracy wykorzystywanej do obliczenia wysokości świadczenia,
- g) zmiana sposobu indeksacji świadczeń,
- h) wprowadzenie bądź wspomaganie rozwoju dobrowolnych form gromadzenia oszczędności emerytalnych.

Wiele krajów reformuje systemy emerytalne, jednak jedynie niewielki procent reform ma na celu całkowitą zmianę systemu. W zaistniałych warunkach zmiana ta powinna polegać na przejściu z systemu repartycyjnego o zdefiniowanym świadczeniu do systemu, który chociaż częściowo jest kapitałowy o zdefiniowanej składce. System funkcjonujący na zasadzie finansowania kapitałowego (ang. *fully funded*) oparty jest na składkach zbieranych od poszczególnych uczestników systemu, a następnie inwestowanych w ich imieniu. Świadczenie emerytalne danej osoby jest więc uzależnione od wysokości zgromadzonych przez nią składek oraz od stopy zwrotu z inwestycji. Finansowanie repartycyjne i kapitałowe może się nawzajem uzupełniać w ramach jednego systemu emerytalnego.

Prekursorem gruntownego reformowania systemów emerytalnych stało się Chile. Wprowadzenie tam w 1981 r. systemu opartego w całości na finansowaniu kapitałowym zakończyło się sukcesem i wywarło pozytywny wpływ na reformy przede wszystkim w krajach Ameryki Łacińskiej. Idee te przeniesiono również do krajów europejskich, chociaż dotychczas jedynie niektóre z nich zdecydowały się na poważne reformy. Przykładem mogą być Włochy (1995 r.), Łotwa (1996 r.), Szwecja (1999 r.) i Polska (1999 r.) (więcej [Holzmann 2003, s. 21]). W państwach tych utworzono systemy o zdefiniowanej składce, łączące finansowanie repartycyjne z kapitałowym, przy czym szczegółowe rozwiązania, przyjęte w wymienionych krajach, różnią się od siebie. Krajem, w którym wprowadzono warstwę kapitałową o zdefiniowanej składce jako uzupełnienie emerytury państwowej, jest również Au-

stralia. Poważne zmiany wprowadzono także w systemie emerytalnym w Wielkiej Brytanii, gdzie stworzono osobom aktualnie pracującym duże możliwości wyboru różnorodnych programów w ramach II filaru.

Przewiduje się, że systemy, w których dokonano jedynie pewnych modyfikacji, nie będą w stanie zachować długookresowej stabilności finansowej [Palacios, Pal-larès-Miralles 2000, s. 15]. W związku z tym prawdopodobnie okresowo będzie się pojawiała konieczność dokonywania coraz nowszych przekształceń. Całkowita zmiana systemu jest w krótkim okresie bardzo kosztowna dla danego państwa, jednak długookresowo przynosi duże korzyści. Wprowadzanie do systemu emerytalnego tylko pewnych modyfikacji tak naprawdę nie rozwiązuje problemu, lecz powoduje jedynie przesunięcie go w czasie.

4. Podsumowanie

Starzenie się społeczeństw wielu krajów stało się głównym czynnikiem decydującym o konieczności reformowania systemów emerytalnych. Wskazane w artykule niekorzystne tendencje demograficzne spowodowały, że utrzymanie systemów finansowanych w całości w sposób repartycyjny stało się niemożliwe. Zagrożone byłyby finanse państw, gdyż proces ten wymusiłby konieczność drastycznego zwiększania wydatków państwowych na cele emerytalne. Starzenie się społeczeństw będzie przebiegało w poszczególnych krajach w różnym tempie. Jest to proces długotrwały, ale już obecnie należy podjąć odpowiednie kroki zapobiegawcze. Pomimo tego, jak dotąd, jedynie kilka krajów podjęło się trudnego zadania przeprowadzenia gruntownych reform emerytalnych. W większości państw europejskich modyfikacje wprowadzane do systemów są ciągle niewystarczające, gdyż nie są w stanie zapewnić długookresowej stabilności finansowej. Reformy są nieuniknione, a im dłużej będą odkładane, tym trudniej będzie je przeprowadzić.

Literatura

- Cangiano M., Cottarelli C., Cubeddu L., *Pension Developments and Reforms in Transition Economies*, IMF Working Paper nr 151, Washington D.C. 1998.
- Casey B., Oxley H., Whitehouse E., Antolin P., Duval R., Leibfritz W., *Policies for an Ageing Society: Recent Measures and Areas for Further Reform*, Economics Department Working Papers nr 369, OECD, Paris 2003.
- Holzmann R., *Toward a Reformed and Coordinated Pension System in Europe: Rationale and Potential Structure*, Social Protection Discussion Paper nr 407, The World Bank, Washington D.C. 2004.

- Palacios R., Pallarès-Miralles M., *International Patterns of Pension Provision*, Social Protection Discussion Paper nr 9, The World Bank, Washington D.C. 2000.
- Schwarz A.M., Demirguc-Kunt A., *Taking Stock of Pension Reforms around the World*, Social Protection Discussion Paper nr 9917, The World Bank, Washington D.C. 1998.
- United Nations, *World Population Prospects: The 2002 Revision – Highlights*, United Nations Population Division 2003 (www.unpopulation.org).
- Visco I., *The Fiscal Implications of Ageing Populations in OECD Countries*, OECD, Paris 2001.

AGEING POPULATIONS AS A FACTOR OF PENSION SYSTEM REFORMS

Summary

This paper describes the expected impact of ageing populations on pension systems. Demographic changes, together with social and economic reasons, make the existing pension systems very costly. Besides, they provide inadequate protection for the old.

Falls in fertility rates and increasing life expectancy lead to the ageing population process. As a result, the old-age dependency ratio is projected to slightly more than double until 2050. The expenditure level for public pensions as a percentage of gross domestic product will rise in OECD countries from 7,4 percent in 2000 to 10,6 percent in 2050. Reforms are needed to adjust to these developments. But only a few countries have recently undertaken major reforms to make their pension systems financially sustainable. The majority of countries introduce only some changes to the existing pension systems. These reforms don't solve the problem, but only delay the crisis for a few more years.